

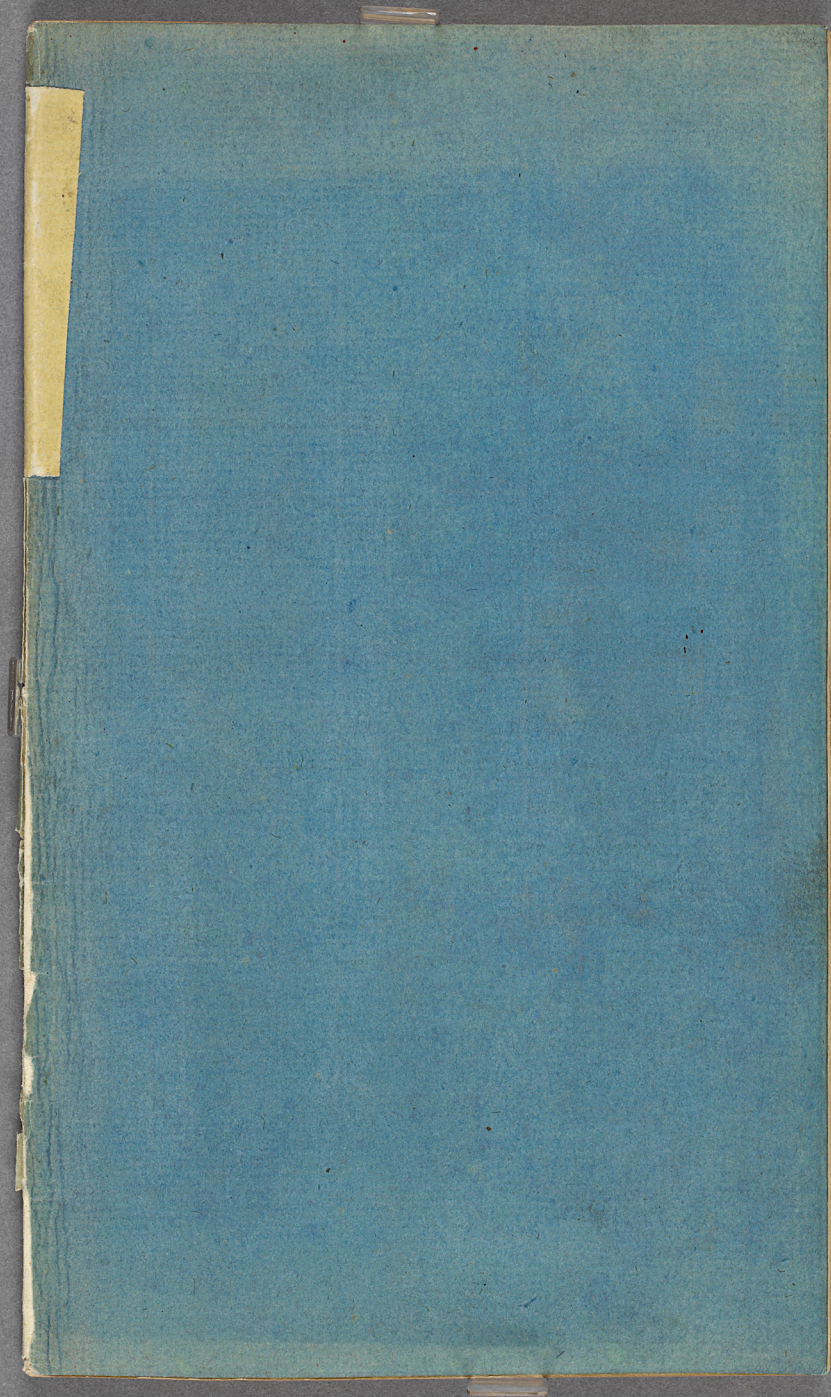
Om qvinnökönets naturliga höghet. =Anon.=

Thorild, Thomas,

1700-1829:16 A Br.

National Library
of Sweden

4627

Tilos.

(74)

Ex. A.

1700-1829

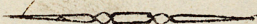
THORILD, THOMAS

Thorild.

OM

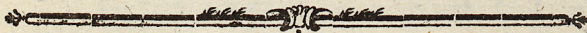
QVINNOKÖNETS

NATURLIGA HÖGHET.

TRÅLDMAN är förbuden i Sverige.

Ärlig Svensk. pag. 1060.

KIÖBENHAVN 1793.

TRYKT HOS JOHAN RUDOLPH THIELE.

1793

M.O.

QVINNOKÖNETS

NATURLIGA HÖGHET.

Trasom är kördens i Sverige.
Äng 2000. 1800.

KÖRBNÄMNDEN
Trasom hos Johan Rydberg i Träsk.

Första Capitlet.

Af det mäkt vanliga i verlden är Karlarnes stolthet i hänseende til Qvinnor: hvilken stolthet visar sig, när det är illa, i et slags vildt, och när det är vål, i et slags mildt, Förakt: sådant som man känner för barn, och för alt det, hvars svaghet är altför långt inunder ens höghet.

Detta är så visst, at äfven karlarnes mäkt ömma dyrkan för qvinnorna, til slut icke finnes vara annat, än en Konst, en för list af deras Begärelse.

Jag sjelf kände detta milda och smikrande förakt, med en så aldeles turkisk inbildning, at jag jemförde qvinnorna med hvar och en

annan liten välluftig och lyfande Egendom: då deremot en MAN betydde för mig en halfgud, eller, i en enda tanke, alt fannt och stort.

Men det hände en vacker dag, at jag läste i en bok, hvad jag väl hundrade gånger läst förut, om Döttrars upfostran, "huru de icke nog "tidigt kunna bildas til den laggranna dygd som "tilhör en *Quinna* i verlden."

Hvad? tänkte jag: de måste väl FÖRST anses som Människor, INNAN de anses som Qvinnor?

Och denne ende tanken — at denna skönaste hälften af *förståndiga varelser* på jorden äro FÖRST Människor, DERNEST Qvinnor: och icke, såsom man alltid ansett dem, FÖRST Qvinnor, DERNEST Människor — denne ende tanken nedflog min turkiska inbildnings höghet, och i et ögnablick lärde mig at rätt se den ovärdiga HALFMÄNSKLIGHET, hvaruti karlarnes dumma vildhet nästan alltid driftat hålla Qvinnorna.

Men, tänkte jag tillika, hvad ömt och ädelt, hvad välgörande Sanning, hvad gudomligt Snille, hafva icke varit hållna i samma mörker och förtryck: då villdjurs Styrka och villdjurs List varit nästan den enda LAG på Jorden, under Karlarnes långvariga och vetlösa valde?

Man

Man bör derföre icke undra, at desse samme karlarne, hvars högsta Ofkicklighet både at Tänka och at Stryka sig sjelfva är af Verldens Historia så klar, at de, med sina hårda senor och sit ynkeliga vett, icke sett hos Qvinnorna något mera Stort än Kjortlarne; icke märkt, at den ädla varelse som hette Hon, aldräförst hette MÅNNISKA; och icke förstådt, at den lilla *olikheten* af kön var en blott skugga emot den stora LIKHETEN af Förstånd och Hjerta, det är, af Månsklig Dygd och Wärdighet.

Karlarne, som äro och alltid varit, icke Jordens Herrar, utan med den löjligaste låghet *hvarannans Slastvar*, hafva likväl, kanske af den mesaktighet som hemligen åtföljer Öfvermodet icke vågat följa det riktiga Förnuft, at sätta deremot sin egen höghet i det som åtskiljer *deras* Kön. Hvarigenon vi, til evigt årlöje, skulle hafva fått en höghet, som både riktigt svarade emot den af dem nådigst förordnade Kjortelträdedom, och som fullkomligen anstod deras myndigt oförståndiga slägte, nämligen, just efter bokstafven, et Byx-majestät.

Det är altför klart, at samma fänighet eller skamlöshet som det vore at betrakta en karl blott i egenkap af en HAN; samma fänighet eller

skamlöshet är det ock at betrakta en Qvinna blott i egenkap af en Hon. Då likväl en QVINNA, enligt Naturens gudomliga Ordning, är:

- I. En *Förståndig Warelse*: med all en sådan varelles rättighet och höghet.
- II. En *Människa*: med all en Människas rättighet och höghet.
- III. En *Medborgare*: med all en Medborgares rättighet och höghet.
- IV. En *Vän*: för alla sina Vänner.
- V. En *Slägting*: för alla sina Slägtingar.
- VI. En *Husmoder*: för hela sit Hushold.
- VII. Och änteligen aldrasist en *Hon*, en Ålskarinna för en vifs lycklig karl, eller om ni heldre vill, en Hustru.

Af hvilken stora och fanna Ordning man fer, hvad för et ynkeligt Oförstånd som är i karlarnes ovärdiga fätt at betrakta Qvinnorna endast såsom *Honnor*, det är, endast såsom qvinnor: då här af är klart, at Qvinnorna med aldeles samma Skäl kunde betrakta den andra hälften af MÄNNISKORNA, det är, alla karlar, endast

daft såsom *Hannar*: hvilket också riktigt Amazonerna fordom gjorde.

Men jag vågar be alla ädla och vettiga Qvinnor at förlåta denna vildhet hos karlarne: emedan man heligt kan förfäkra, at de hafva alt för litet Förstånd at i et så högt ämne kunna mena något ondt: utan alt måste förklaras af denna vetlöshet så gammal som verlden, genom hvilken de dömt lika blindt om *alt* annat, som rörer Mänsklig Rätt och Mänskligt Würde.

Således fundera desse sluge barbarer så här om en *Kung*: Han är I. *Kung*, II. *Min Allernådigste Herre och Befordrare*, III. *Medborgare*, IV. *Människa*, V. *Förståndig Warelse*. Ehuru det är klart, at detta är ingenting mindre än at vända up och ner på Naturens heliga Ordning, på Naturens fanna Würde och Höghet: ty konungsligt majestät består endast deruti at vara I. mäkt *Förståndig Warelse*, II. mäkt *Människa*, III. mäkt *Medborgare*. Åfvenså döma de et Barn, en Tjenare, en Bonde, en Fattig: och sätta altid det sist, som är det ädlaste och högsta. Hvarigenom de evigt kunna bibehålla ibland sig alt det ynkeliga förnäma Kärningkräck som gör dem til hvarannans slafvar, och alt det ynkeliga låga Öfvermoð som gör dem til hvarannans tyranner.

Men detta är naturligt, Mina Läfarinnor. I Bören veta, at Karlarne hava få förträffeliga Ögon, at de alltid se det *först*, som är för Näsan på dem: men hafva tillika få slätt Förstånd, at de fällan se längre. Och derföre, då man beundrar Karlarnes skarpfinnighet, hvarigenom de redan för 6000 år sedan utgrundat at Qvinnorna äro Honnor, det vil säga, äro *Qvinnor*; så bör man ock af mildhet förlåta dem, at de, efter 6000 års föfök at tänka, ännu icke kunnat finna, at Qvinnorna, med *likafå fullkomlig Rätt som De*, äro MÅNNISKOR.

Ann. HALFMÅNNISKA kallar jag den, hvars Mänskliga Rätt och Höghet, genom något slags tyranni, fättes ned inunder *en annan mindre och sämre egenkap*, så at han icke allenast til *hälften* utan ofta mycket mer, anses allmänt för något annat, än MÅNNISKA. Såfom at anses mera för qvinna, barn, tjenare, bonde, cavalier, herre, prins, än MÅNNISKA.

Andra Capitlet.

Men, ropar man, Då ni på detta sätt, vill uphöja *Quinnorna* til samma allmänna och fullkomliga *Människo-Rätt*, som den Karlarne yrka; så bör ni ock tillika uphöja dem öfver all sin SVAGHET til samma Styrka at fullgöra alla stora Pligter.

Himmelens Gud! om SVAGHET våga Karlarne tala: de, som i dessa mörka och blodiga 6000 år, på hvilka de haft Jordens välde, styrt sig sielfva och alt med en så ryllig och galen förvirring, at om de hade tagit alla sina rådslag utur et Lotteri inkom stäldt an af Lucifer, så hade dock aldrig något kunna utfinnas med *mindre Vett*, eller verkställas med *mera Grymhet*, eller åtföljas af en mer *ynkeligt narraktig* Pomp och Ståt, än deras hela fåniga regering.

Man behöfver endast tänka på Verldens Historia; endast tänka på, at all Jordens ofanteliga Dårskap ju är Karlars verk: och at än i Dag det verkligen Kloka i verlden förhåller sig til det verkligen Galna, som et til tusende.

Således kan jag, enligt detta stora sextusendåriga Bevis, icke ens tänka mig en *Oskiklighet* at styra sig sjelf och andra, det är, jag kan icke ens tänka mig en SVAGHET mera ynkelig och likväl mera uppenbar, än just Karlarnes. Helst när det tillägges: at dels de mäkt löjlige, dels de mäkt blodige af deras galenskaper, hafva de ståldt an *just på en vink af Qvinnor*, hvilka de sjelfve, först genom sin vishet födt up til galningar, och sedan tilbedt.

Så at *här* synes Karlarnes sak vara på en gång och för evigt tappad.

” Men — säga De, och taga en mera fot ” mine: Vi hafve ju dock alltid varit *Jordens Herrar*? Qvinnokönet har ju i alla tider mått ” erkänna vår öfvermägt? Och det som *altid* ” skedt, det anses vara Naturens Lag. ”

Nej, gode herrar. Sanningen, Snillet och Dygderna; Mänskligheten sjelf, och des ljuftva och heliga Lagar; Sålheten, med alla rena och naturliga Nöjen — hafva ännu långt hårdare varit af eder kufvade, än Qvinnorna. Bevisar detta alla dessa gudomliga tings *Svaghet*, eller at de af eder varit kufvade *med rätt*? Nej: det bevisar endast den Vildjurs-Styrka i Senor, den hårdhet i Sinne, den grymma förmåga at emot

emottå alt rätt och gudomligt, hvilken ständigt utmärkt eder i Verldens Historia. Och dernäst röjer sjelfva denna Historia, til eder blygd, at icke ens deuta låga välde, rätt at tala, tilhört eder: Ty aldräförst voro Willdjuren *Jordens Herrar*, genom en Styrka större än eder och likafå ädel: och altsedan hafva, icke J, utan Bedragare i Guds Namn, och Tyranner med eld och svärd, och alla blodiga och galna Laster, och med et Ord, dessa urgamla Potentater *Dumheten* och *Löggen*, varit Jordens fanne Herrar: och J sjelve hafven varit endast låge Slafvar med monarchers högfärd.

Så at edert Skryt at alltid hafvat kufvat QVINNORNA, är just det skryt at alltid hafva kufvat Billigheten och Ömheten och Snillet och Skönheten och all guddomlig Sanning på jorden.

* * *

Ändå försöka Karlarne sin sextusendåriga Oskicklighet at Tänka; och ropa altjemt om SVAGHET hos Qvinnorna. Ty troen icke, Mina Läsfarinnor, at desse högfärdige barbarer någonsin kunna förnimma, at det, som alltid var trycke och kufvadt, det har ock aldrig kunnat hinna
up

up til sin rätta Styrka och Storhet. Folk af snille och uplysning, gode Män och Patrioter, arbetande Hopen, Själfva Nationerna, med et ord, alt det som är mäkt rätt och stort, hvad märkelig *Styrka* har väl alt detta ännu i Dag? Och dock lär man af de skönaste Exempel sett, at i dessa ännu kufvade väfender är en tyft gudomlig **KRAFT**, som de redlige hoppas skall engång bryta fram, och upftiga til at välsigna Jorden. Derföre, såsom man af et enda snilles, af en enda stor mans, välgörande magt, slutar til hvad snillen och store män kunna göra; så bör man ock, af de undransvärda förträffligheter, både Förståndets och Hjertats, som man sett hos **QVINNOR** oaktadt deras få tilfällen at lysa i Verlden, sluta til hvad de *kunna* vara, när de engång rätt lära känna sin *naturliga höghet*, som är grundad i deras mera ömma och lifliga *Mänsklighet*. Jag vil icke tala om alla dessa stora Drottningar, alla dessa Hjeltinnor, Statskloka och Snillen, af deras kön: ty derom står i andra böcker nog. Jag vill icke heller tala om alla dessa ömma och höga Dygder, som de, med en nästan gudomlig finnesstyrka, likafå dagligen som tacklöft, fullgöra i det enskilda Lifvet: ty detta känner hvar och en uplyft. Men jag vil endast

näm-

nämna den enda vår CHRISTINA: som var stor nog at leende kasta bort en CRONA, för hvilken ståtliga lefsak de störste Karlar i verlden gjort så många tusende blodiga dårskaper: som förstod at med en vink samla omkring sin Person alla Verldens då lysande snillen, hvilket i alla tider ingen kunglig Karl haft vett at göra: och som, i det Hon har skrifvit, visar et så ägta stort Förstånd, at man icke har fett et större.

Men, hvad kan man vänta af desse Karlarnes vett: Då de, med all sin trotsighet, nästan aldrig kunnat uplyfta sig til ens en tanke om det som är *högre* STYRKA. At en Väderqvarn i full gång är *stark*, det märka de: men Luftens styrka, som drifver den, det är redan något höglärdt för dem. At Brunkebärg är starkt, det kunna de ge sig Sjurufand på: men Aetherns eller Ljusets nästan oändeliga magt på hela Naturen, det är intet för dem. At styrka i Senor är *Styrka*, det är det alraförsta och klaraste af allt hvad de veta och rätta principen i hela deras Vishet: men at *Sanningens* magt, hvars minsta vink gör revolutioner och omskapar Tiderna; at *Skönhetens* magt, för hvilken alle hjeltar fallit; at *Välgörandets* magt, som aldrig något lefvande väsende emotstår — är en oän-

oändeligt *högre* STYRKA, det är för dem en nyhet. Men denna Styrka är Guds, och Snillets, och *Qvinnornas*. Hvarföre ock Qvinno-Styrkan liknar mera en Ångels, hvilket väfende man vet är få långt *mächtigare* än vi, som det är *högre*: då Karl-Styrkan liknar mera et Willdjurs, hvars våld förskräcker och nedslår. Aldeles få, som man om Wären ser, at en enda grad af Solens ljus och värma, verkar *mächtigare* på hela Naturen, än tusende Åskor.

Dock måste jag medgifva til Karlarnes ära få mycket, at de altid med en undransvärd Kraft emotstått Förståndet, Dygden, och Skönheten; och at denna höga QVINNO-STYRKAN ännu icke mägtat vinna mera på dem, än hvad det, som de sjelfve hafva ömt och högt, har kunnat vinna på Djuren; det är, icke stort mera, än det af *konst* och *Söthet*, af *snille* och *smak*, hvartil de sjelfve bragt Papegojan, Apan och Björnen.

Skall jag säga fanningen rent ut?

Då man betraktar, at just i den mån som en karl *förädlas*, liknar han, i mildhet af feder och väfende, en Qvinna, såsom man ser hos alla Karlar af *själ* och *känsla* (*hommes de Sentiment*), och tvertom at just i den
 mån

mån en Qvinna *förfämras*, börjar hon, i all flags Ofed, likna en Karl; ja, då man ser den fullkomliga likhet i ömhet och liflighet som är imellan Qvinnor och alla fanna Snillen, det vill säga, de höga människor som genom sin Förstånd eller sin Dygd äro allas Vålgörare: Så är det omöjligt at icke tillägga QVINNORNA just denna samma *naturliga höghet* öfver Karlarne, som desse altid tiltrodit sig äga öfver Qvinnorna. Hvarigenom Förståndets Ordning i verlden måste uprättas på detta sätt: *NATUREN, Snillen, QVINNOR, Karlar, Djuren.*

Anm. Och härmed har jag den äran at Qvinnorna mit Andra Capitel. Det TREDIE återstår, som skall visa, HURU Jordens värde af Qvinnornas Ömhet och Skönhet bör värnas?

